

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. maja 1893.

Politiški oddelek.

Po deželnih zborih.

II.

Razen kranjskega zborovala sta le še dva deželna zbora, v katerih so tudi Slovenci, namreč goriški in štajarski. Koroški, tržaški in isterski deželni zbor sedaj niso zborovali. Mi Slovenci pač ne bomo žalovali, da se ti deželni zbori niso sklicali, ker od njih za nas ni nič dobrega pričakovati.

Goriški deželni zbor se navadno peča najbolj z narodno-gospodarskimi stvarmi in tako je bilo tudi letos. Posvetoval se je o grajenji več važnih železnic, mej drugim tudi o železnici po Vipavski dolini, ki bi bila velike važnosti tudi za Kranjsko. Potem se je deželni zbor posvetoval še o raznih cestah. Nekatere stvari, kakor nekatere premembe šolskega zakona so pa ostale nerešene in so se izročile deželnemu odboru. Razprave so bile jako mirne. V javni seji razen poročevalcev skoro nikdo ni govoril. V tem deželnem zboru se vse dogovori v odsekih in klubih, v javni seji se pa le še formalno reši. Zato pa razprave tega deželnega zbora nikdar niso zanimive in se sploh o goriškem zboru lahko reče, če velja o deželnih zborih Schillerjev rek o ženskah, da je tista najboljša, o kateri se najmanj govori, je pač goriški najboljši. V njem se najmanj govori in o njem tudi najmanj sliši. V tem deželnem zboru so Italijani in Slovenci v enakem številu in vsak poslanec ve, da nič ne opravi, ako nobenega nasprotnika za svoj predlog ne pridobi. Zato se pa za kulisami poslanci o vsem pomenijo in stvari, o katerih se pomeniti ne morejo, lepo na miru puste. Burnih razgovorov v javnih sejah se izogibljejo, boječ se razvneti strankarske strasti, ker bi se potem delovanje deželnega zbora jako otežilo, ker bi v največ slučajih nasprotna stranka lahko vse spridila in podrla.

V štajarskem deželnem zboru se navadno kaže hudo sovraštvo do Slovencev. O letošnjem zasedanji pa lahko

rečemo, da je v tem oziru bilo veliko boljše, nego smo pričakovali.

Napovedovalo se je, da deželni zbor sklene zakon, s katerim se proglasi nemščina za uradni jezik vseh deželnih uradov in za poslovni jezik vseh občin, v kolikor občujejo z deželnim odborom. Poleg tega se je pa govorilo, da se premeni šolski zakon tako, da se razširi kompetenca deželnemu šolskemu svetu in se zagotovi v okrajnih šolskih svetih večina zastopnikom vlade in deželnega odbora. Oba ta dva predloga bi bila naperjena proti Slovincem. S poslednjim bi se bilo doseglo, da bi v nobenem okrajnem šolskem svetu na Spodnjem Štajarskem Slovenci ne bili imeli večine.

Da sta se ti dve stvari opustili, moramo reči, da se imamo največ zahvaliti vladi. S precejšnjo gotovostjo lahko rečemo, da je deželni odbor stvar le zaradi tega opustil, ker je poizvedel pri namestništvu, da bi takim sklepom deželnega zbora ne bilo mogoče dobiti Najvišjega potrjenja. Iz ljubezni do Slovencev Nemci gotovo niso odstopili od te stvari.

V deželnem zboru samem smo imeli priložnost se prepričati, da je vlada tista skala, ob katero se razbijajo preburni nemški valovi. Pač pa ne moremo reči, da bi morda vlada na Štajarskem pospeševala težnje Slovencev, ter ložje rečemo o nasprotnem. Do uresničenja narodne enakopravnosti je še silno daleč. Samo naravnost na nemško stran vlada neče stopiti in to pač ne iz ljubezni do nas Slovencev, temveč iz političnih ozirrov. V državnem zboru se grof Taaffe opira tudi na desnico, v kateri so tudi Slovenci. Tej podpori se pa ne more odreči, ako neče priti v popolno odvisnost od levičarjev. Desnica bi ga pa javaljne dolgo podpirala, ko bi vlada kje popolnoma odkrito podpirala levičarske težnje.

Ko je levica postala za vlado potreben faktor, so Nemci postali silno predrzni. Mislili so že, da smejo zahtevati od vlade vse. Bili so že trdno prepričani, da bo vlada plesala, kakor jej bodo godli. Posebno štajarski Nemci so pričakovali, da jih bode vlada povsod brezpo- gojno podpirala. Vsaj se govori, da je pri pogajanjih z

levičarji baš vlada obljubila, da bode varovala nemštvo na Štajarskem in Koroškem.

Zanašajoč se na to obljubo, so že v prejšnjem zasedanju v štajarskem deželni zboru Nemci stavili do vlade vprašanje, kako da pospešuje poslovenjevanje na Dolenjem Štajarskem in kaj da misli storiti, da se popravijo krivice, ki so se storile Nemcem. Ta interpelacija je merila na nekatere dogodke v Celji, ker je celjski magistrat dobil nalog, da mora slovenske vloge slovenski reševati in je propal z vsemi pritožbami proti temu vladnemu odloku. Ker vlada ni odgovorila na to interpelacijo, so jo v tem zasedanju z nova opomnili na njo.

Namestnik jim je pa odgovoril jako odločno, da gospodje stvari niso prav naslikali, in da je vlada vedno se ravnala po zakonih in se bode tudi v bodoče. Ta odgovor jih je nemalo poparil, ker so pričakovali, da bode vlada sedaj germanizacijo pospeševala tudi preko zakonov.

Pri posvetovanji o ljudskem šolstvu sta dva nemška govornika vlado prijemala, kako da se še nista osnovali nemški šoli v Ljutomeru in Ormoži. Namestnik jim je stvar pojasnil in njegov odgovor jim je dajal posebno zastran Ljutomera jako malo upanja.

Ti dogodki so pa nemške prenapetneže prepričali, da ne smejo preveč grešiti na vladno potrpežljivost in prijeljivost in popustili so politična vprašanja in bavili se bolj z narodno-gospodarskimi.

V tem oziru je pa štajarski deželni zbor letos zares veliko storil. Posebno so važni njegovi sklepi glede gradnje lokalnih železnic in organizacije njih uprave in pa glede pospeševanja vinstva. Kar se tiče železnic, moramo štajarskemu deželnemu zboru in deželnemu odboru priznati, da nista pretesnosrčna in da dobro poznata važnost teh naprav. Reči moramo, da so v tem oziru Štajarci skoro prvi. Veliko se trudi v tem oziru tudi sedanji deželni glavar grof Wurmbbrandt, o katerem se govori, da bi rad po možnosti razširil delokrog deželnemu odboru in posebno hiti s popolnjevanjem deželnih uradov. V kratkem se osnuje tudi deželni statistični urad.

Slovenci bi z narodno-gospodarskim delovanjem štajarskega deželnega zbora in deželnega odbora mogli biti precej zadovoljni, da bi se le deželne naprave ne zlorabile v pospeševanje germanizacije. To se posebno vidi pri železnicah in slovenski poslanci so se zaradi tega v deželnem zboru pritoževali, a govorili so le gluhim ušesom. Sploh pa moramo reči, da je letošnje deželnozbornsko zasedanje štajarskega deželnega zbora bilo boljše, nego smo pričakovali, če tudi še ni bilo tako, da bi nas moglo ogreti za kako posebno razširjenje deželne avtonomije.

Politični pregled.

Ogersko. — Nezavisna stranka, to je Koštovi pristaši, se je razcepila. Njen prejšnji predsednik in trinajst poslancev je iz nje izstopilo in osnovalo svojo stranko. Izstopivši poslanci so židovsko liberalnega duha in niso mogli več ostati v klubu, v katerem se pojavlja polagoma protisemitizem. — V nedeljo se je odkril v Budimpešti honvedski spomenik. Razen zborničnega odposlanstva ni bilo nobenih oficijalnih zastopnikov. Vsa

slavnost se je izvršila v lepem miru. Opazilo se je pa, da so bili mnogi nekako klaverni, da višji krogi tako prezirajo to demonstracijo.

Hrvatsko. — V Zagrebu je bila jedna dopisilna volitev za deželni zbor. Izvoljen je s precejšnjo večino vladni kandidat dr. Plevrič, ki je pa dobil večinoma uradniške glasove. Nezavisni meščani volili so vseučilišnega profesorja znane zgodovinarja dr. Smičiklasa.

Anton vitez Schmerling umrl je te dni na Dunaji. Pokojnik je bil znana oseba v avstrijskem državnem življenju. Rodil se je leta 1805. na Dunaji. Po dovršenih študijah je vstopil v sodno službo, kjer je hitro napredoval. Njegovo politično delovanje začelja se, kakor mnogih drugih naših starejših politikov, v burnem letu 1848. Bil je voljen v frankobrodski parlament in se udeleževal posvetovanj o načrtu nemške ustave. Pozneje je to leto predsedoval zveznemu zboru, in ko se je ta razpusil, je bil voljen v narodni zbor in bil pol leta nemški državni minister. Ko je to čast odložil, se je povrnil na Dunaj in je mej tem časom bil voljen v kromeriški državni zbor. Kmalu je pa šel zopet v Frankobrod in tam ostal, dokler se niso odpoklicali avstrijski poslanci. Leta 1849. je postal avstrijski pravosodni minister in je ostal na tem mestu poldrugo leto. Od 1851. leta je pa bil zopet v višjih sodnijskih službah, dokler ni leta 1860. bil poklican v ministerstvo. On je izdelal februarjsko ustavo, s katero se začelja hudi politični boji v Avstriji, kateri še sedaj niso končani. Čez štiri leta je moral odstopiti, ker se njegov centralizem ni dal vkoreniniti, in je postal predsednik najvišjemu sodišču. Od 1861. do 1865. leta je bil češki deželni poslanec. Češki deželni zbor ga je bil pa odposlal v državni zbor. Nekaj let je bil tudi dolnjeavstrijski deželni poslanec. Leta 1867. je bil poklican v gospodsko zbornico, kateri je bil celo nekaj časa predsednik in je v njih kazal svoje sovraštvo do Slovanov. Sploh je njegovo delovanje za Slované še vedno v žalostnem spominu. Mnogo si je prizadeval, da bi vso Avstrijo podredil nemškemu gospodstvu. Preziral je pravice narodov in posamičnih kronovin. Dosegel je pa mesto centralizma le dualizem, ki pa nikakor ni v korist državi.

Ministerski svet se je že parkrat posvetoval o čeških zadevah. Kaj je sklenil, ne vemo. Prenaglili se ministri v tej stvari ne bodo. Dobrih svetov pa jim ne manjka od nobene strani. Češki listi jim svetujejo, da naj vso spravo na miru puste, nemški bi radi, da se kak strog general pošlje za namestnika v Prago. Neki list je pa svetoval, da se Mladočehi izroče sodišču, ker so ovirali zborovanje deželnega zbora, češ da imuniteta velja le za govore v deželnem zboru, ne pa za razsajanje in razbijanje.

Italija. — Pri posvetovanju proračuna pravosodnega ministerstva prišlo je do ministerske krize. Zbornica je namreč istega zavrгла, vsled česar je vse ministerstvo odstopilo. Da poslanci ne zaupajo pravosodnemu ministru, je več vzrokov. Nekaterim poslancem zdi se predober, drugim zopet prestrog nasproti cerkvi, drugim pa ne ugaja, ker raznih neredov pri bankah ni odkril, in zopet drugim, ker teh ni popolnoma potlačil. — Poročila, kako se bo ministerska kriza poravnala, so različna. Eni pravijo, da bo Giolitti zopet prevzel predsedstvo in da bodo tudi drugi ministri ostali in se bo le pravosodni minister nadomestil z drugim, drugi pa zopet zatrjujejo, da se je Giolitti izrekel, da ne prevzame niti preosnove ministerstva, niti sploh ne vstopi več v ministersvo kot član.

Srbija. — Radikalci se prav marljivo pripravljajo na predstoječe volitve v skupščino. Liberalci se volitev ne bodo udeležili, pač pa bodo nekateri liberalni volilci oddali svoje glasove naprednjaškemu kandidatom, ki bodo najbrže pridobili par mandatov.

Francija. — Binkoštni praznike mudil se je ministerski predsednik Dupuy povodom neke slavnosti v mestu Toulouse.